

באוצר החיים

ירח האיתנים (א)

דברי אלקים חיים מאוצרו הטוב של
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

והמה בכתובים בגליונות היו"ל עולת שבת בשבתו
ע"י 'מכון דברי תורה'
מתוכם נאספו כמה אמרות טהורות
לתועלת התלמידים לשנן וללמוד בדרך קצרה

יו"ל ע"י

אוצר הספרים

דישיבת צאנו קלויזענבורג

ברוקלין ניו יארק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כל הזכויות שמורות

©

Copyright

ישיבת צאנז קלויזענבורג

1420 50th St.

Brooklyn N.Y. 11219

718.436.4209

להשיג הגליון בבתי מדרשינו די בכל אתר ואתר

עימוד ע"י ש.ה. 845-426-3347

ראש השנה

תשובה גמורה - שלא ישוב לזה החטא לעולם

שהבטיח ליוצרו שמעתה יתנהג בתום וביושר, ואלמלי שבנו באופן כזה בודאי כבר היינו נגאלים.

אבל בעוה"ר מיד אחר ראש השנה הוא ככלב שב אל קיאו, נמצא שכל פעולותיו לשוא היו וכאין נחשבו, ואדרבה מיגרע גרע, כיון שהכנים עצמו בגדר מ"ש (יומא פ"ה ע"ב) האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

לשוב על התשובה שאינה כראוי

זה ענין גנוחי גנח וילולי יליל (ר"ה ל"ד ע"א), שתוקע ומתודה בגנוחי ואנחה על החטאים, ומקבל על עצמו לשוב בתשובה שלמה, ואחר זה שוב ילולי יליל על גנחותיו ואנחותיו שהיו בשקר והבל, שכבר כמה אלפי פעמים הבטיח לשנות דרכו לטובה ולא קיים, וגם עכשיו עוד לא הכניע לבבו באמת להשי"ת, ועל זה בוכה ולבו עליו דוי שלא עשה תשובה כראוי, שאינו יכול להשתלט על לב טפש ונשחץ להכניעו, ויותר טוב היה לו אם לא היה גונח כל עיקר.

לזה תיקנו לצום אחרי ראש השנה, להראות שעדיין בהימנותייהו קאי, ועודם מתענים ומתודים על פשעיהם.

מנהג טשערנאוויץ

מזה מקור נאמן להמנהג שהיה נהוג בעיר טשערנאוויץ, ואשר יסודה עוד מימות הרה"ק בעל באר מים חיים זי"ע שכיהן פאר שם,

במדרש (ויק"ר כט, א) אשרי העם יודעי תרועה א"ר יאשיה וכי אומות העולם אינן יודעין להריע וכו', אלא אשרי העם אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה עכ"ל.

ויל"ד היכן רמוז בפסוק שיודעים לרצות את בוראם בתרועה.

גם יש לבאר ענין התענית ביום שלאחר ראש השנה, הלא כיון שבלא"ה הוא נדחה מיום ב' דר"ה למה לא דחו ביום נוסף, ומה גם להאומרים (טור סי' תקצ"ז) להתענות בב' ימי ר"ה, וכן המנהג להתענות בערב ר"ה (שו"ע סי' תקפ"א ס"ב), ומאוד ילאו נשוא תענית כמה ימים כמעט רצופים.

תשובה אמיתית – כשהתנהגותו משתנית

הנראה בזה דהנה כל אשר בשם ישראל יכונה והוא מזרע אברהם יצחק ויעקב, בודאי נתנוצצו בקרב לבו הרהורי תשובה בימי ר"ה, זה בכה וזה בכה, ומדוע איפוא בן דוד לא בא ועדיין לא נושענו.

ברם דא עקא כי לא הבכי והצעקה עיקר אלא התשובה באמת, כפי המבואר ברמב"ם (פ"ב מתשובה ה"ב) שיעיד עליו היודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, שגם במוצאי היום ישאר בו רושם והתנהגותו תהא אחרת משהיתה עד עכשיו, שמרגיש עליו עול מלכות שמים מחמת

ומריעים בגנוחי וילולי העשרת תקיעות בקדיש, ונסתם פה משטיננו ומקטריגנו.

גם כשעברה ר"ה יחזיק בתומו

בזה יש לתרץ קושיית הט"ז (סי' תקפ"ה ססק"ז) על מ"ש הטור ששופר ר"ת אין שטן ואין פגע רע, דהיכא רמיזא אין שטן, ואדרבה להיפך משמע ח"ו, ע"ש.

לדרכנו יבואר כי הנה גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, והתשובה ששבים עדיך בימים הקדושים אמנם כן בכונה רצויה, אבל מה נעשה שבעבור הימים הקדושים אזלא וסלקא לה ההתעוררות, ויצר סוכן בנו להעבירנו, ואם היה בכל יום מצב של ר"ה בטח שבכל השנה לא היינו חוטאים, אבל עלינו לדעת שלכן נברא האדם על פני האדמה, שיסיתנו יצרו בפיתויים שונים מבלי תת לו מנוח, והוא ילחם בו ויעמוד נגדו.

זה כוונת הרמז, דכשחוזר בתשובה בעת תקיעת שופר צריך לידע שלא רק בזמן כזאת יעבוד את יוצרו, אלא אף גם בעת אשר יש שטן המתגבר על כל איברי האדם בכל זאת ואין פגע רע, שלא יניחנו לפגוע בו, ובכל עת ובכל זמן יהא באור פניך יהלכון, ועי"ז ממילא אין שטן ואין פגע רע שיסתלקו שונאינו ומסטיננו וכל הרשעה כלה כעשן תכלה.

יהלכון – להמשיך ללכת

זה המכוון במאמר נעים זמירות ישראל (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה, שהם יודעים לפרש את הגנוחי והילולי, וקמפרש ואזיל, ה' באור פניך מאחר שבאנו והגענו להסתופף באור פני מלך חיים, יהלכון העיקר שנמשיך ללכת ולא להיות יורדין או עומדין.

שממחרת יום הכפורים היה כל הקהל אנשים נשים וטף מתאספים לשפוך שיח בבית המדרש, וחילקו מעות לצדקה, והיה שם התעוררות עצומה, וגם הפושעים הכי גרועים היו באים, וקושטא קאי ובכוחו של אותו צדיק נתקיים המנהג עד חורבן הקהלה.

ואמרו שזה כדי לסתום פי השטן, דאיתא במדרש שהוא מקטרג שתשובת בני ישראל היתה ברמיה שהרי עתה כבר שבו איש לבצעו והרגלו כמקדם. ולהנ"ל יורמו בזה עוד, שמתחרטים וקובלים על תשובתם שלא היתה באמת ובלב שלם.

כשמחזיקים בתשובתם השטן

מתערבב

בדרך זה יפורש אורז"ל (ר"ה ט"ז ע"א) למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן, ועי"ש בפרש"י.

ולדרכנו י"ל כי הנה בבוקר השכם כל אחד קם בהתלהבות רשפי אש בידעו שעליו לעמוד למשפט היום לפני מלך המלכים אשר כל באי עולם יעברון כבני מרון, ועל כן המו מעיו ברחמים ותחנונים ומתודה ושב להשי"ת, ובה נסתם פי השטן.

אכן אחרי שתקעו חושב השטן שעכשיו כבר ישיבו איש לביתו ולאהלו וישכחו מכל ההבטחות שהבטיחו וקיבלו עליהם, ואז יהא לו מענה להשיב חימה עליהם בטענו שהיתה תשובה של רמיה, וכשרואה שחוזרין ותוקעין, ועודם מחזיקים בתומם וישרם, הוא מתערבב כי נסתתמו טענותיו.

ועוד ביותר נבהל ונבעת כשרואה שאחר גמר כל סדר התפלה והתקיעות עוד תוקעים

דבר ארצה.

והבא לטהר מסייעין לו, כן יעזור השי"ת שנוכל לקיים את אשר קבלנו עלינו לילך בדרכי ה', ונהיה ממש כקטן שנוולד דמי, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה.

בשנה"ט יום ב' דר"ה תשל"ח

והוסיף המדרש לכאר אשרי העם אלו ישראל דייקא, שמקיימים נדבות פיהם בכושר, שיודעים לרצות את בוראם בתרועה רצ"ל שמרצים ומפייסים את בוראם בבחי' תרועה בגנוחי וילולי כנ"ל, ומבקשים מהשי"ת שיחוננם דעת שהבטחתם תהא באמת ואמונה ולא יפול

אף על פי שיתמהמה אחכה לו

אלקינו זה נקוה לו ויושיענו, ולא נפנה אל רהבים ושטי כזב לסמוך על עזרתם הבל.

וזו סיבת חבלי משיח הקשים והמרים קודם לביאת המשיח, כדי לנסות את בני אל חי הקדושים אם לא יסורו מהשם ותורתו ואמונתו, ובזכות זה פדותם יצמיח וגם יגון ואנחה.

אין ישראל חוגרים כלי קרב

יש לבאר בזה אורז"ל (ב"ר סה, טז) בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו וכו', ועמדו המפרשים שהלא מקרא כתוב והידים ידי עשו והיכי דרשינן אין הידים ידי עשו.

לדרכינו יבואר הרמז דישאל קדושים אף בזמן שהידים ידי עשו שולטות עליהם, שידו פרש צר ולא חמל את נאות יעקב, ועם ישראל נתונים למכה ולמשיסה, אפילו הכי אינם חוגרים כלי קרב, אלא תופשים אומנות אבותיהם בידיהם, ומתאספים בבתי כנסיות ובתי מדרשות להפיל

היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים אם כבנים אם כעבדים אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו איום קדוש.

וצ"ב דמשמע שדייקא אם כעבדים עינינו לך תלויות.

הגאולה – בזכות הצפיה לישועת ה'

הנה מציינו (ילקוט הושע ב', רמז תקי"ט) שאין הגליות מתכנסות אלא בשכר אמונה. זאת אומרת שאף אם אין בידם שום זכות וטצדקי אחרת אלא דבר זה בלבד שבוטחים בה' ומצפים לישועתו, הם ראויים לישועה.

ועל זה עיקר הנסיון בעת כזאת, כשכל יום ויום מרובה קללתו משל חבירו, צרות וגזירות מתחדשות ומתרבות מיום ליום על הכלל ועל הפרט, ועלינו להתחזק ולדעת כי מגסה ה' אלקינו אותנו לדעת אם נעמוד איתן באמונתנו לומר הנה

תחנה ובקשה בקול קול יעקב לפני הקב"ה, שיחוס עליהם וימלטם מכל צרה וצוקה.

זה המכוון בכתוב הקול קול יעקב, אף בעת אשר והידים ידי עשו, ואכן בזכות זה הבטיחו לנו חכמינו הקדושים אשר אין הידים ידי עשו שולטות.

הבטחון בחיל ופעולות – הגורם לצרות

ומכאן הן אתה שומע לאו ח"ו, שאם בוטחים בנדיבים ובבן אדם שאין לו תשועה מביאים צרות על נפשם, וזה היה גרם וסיבה לכל הצרות מאז ותמיד, שלא היו יושבים ומצפים לתשועה ה' אלא הושיטו ידם לעזרת הגויים ובטחו על חיל ותכסיסי מלחמה, וה' יטה ידו וכשל עוזר ונפל עוזר ויחדיו כולם יכליון.

זה עיקר ויסוד גדול שעלינו לקבוע בלבנו כי שקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט, לא יעזור לנו שום חיל וכלי מלחמה, ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים ה' איש מלחמה ה' שמו, שירחמנו כרחם אב על בנים ויפיל שונאינו לפנינו, וזאת כאשר נשים בו לבד מבטחנו ולא נבטח בתשועת אדם, ואז ישלח לנו משיחו הולך תמים לקבצנו מן הגויים, שכן אין הגליות מתכנסות אלא בשכר אמונה.

מעיקרי האמונה במשיח – לא לעשות פעולות טבעיות

בזה נראה לבאר אומרינו, אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא.

וצל"ב מה שדייקא בעיקר זה מודגישים שמאמינים על אף שעדיין לא רואים הגשמת התקוה בפועל, ולא אומרים כן גם בשאר עיקרים שמאמינים במה שאין נראה בעליל, וכגון שהבורא ית"ש גומל טוב לשומרי מצותיו וכו'.

ולא אמור יבואר שמתכוונים לומר שאף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו שיבא, ולא אעשה שום פעולה טבעית אלא אשב יחיל ודומם לתשועת ה' כהרף עין. והזכיר זאת במפורש, כיון שדבר זה היא חלק מעיקר זה של האמונה והצפייה לביאת המשיח.

עיננו לך תלויות

ע"ז זה מורה הא דאתקין ר' אבהו בקסרין (ר"ה ל"ד ע"א) תשר"ת גנוחי גנח וילולי ליל עיי"ש, דגנוחי גנח היינו שמתאנחים בשברון מתנים על רוב הצרות ואורך הגלות הנמשך לאין קץ, אך אין עושים לזה שום פעולות והשתדלות טבעית, אלא ילולי לילי ברחמים ותחנונים לפני המקום אולי יחוס עם עני ואביון אולי ירחם.

ובזה יפורש אומרנו היום הרת עולם וכו', ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו וכו', עפמ"ש זקה"ק בישמח משה (ח"א דף ע"ב ע"ב) דבזמן שדינים שולטים ח"ו ואין עושין רצונו של מקום אז הם בבחינת עבדים (ב"ב י"ע"א), וכאדון המייסר את עבדו עיי"ש.

לזה אומרים ואם כעבדים אף שאתה נוהג בנו מנהג עבדות ליסרנו בצרות רבות ורעות, בכל זאת עינינו לך תלויות, ולא לעזרת בשר ודם, ובזכות זה בלבד ראויים אנחנו שתחננו ותוציא כאור משפטנו.

בדרשה קודם תקיעת שופר, יום א' דר"ה תשל"ה

פרשת האזינו

בקשת רחמים על תורה ויראת שמים

(פרשת נח ובפרשת וישב) דיש שהקב"ה נוטל את הבחירה ומנהיג את העולם שלא כדרך הטבע, שישנה השגחה מוסתרת ולפעמים בעת הצורך משדד הקב"ה את כל מערכות הטבע ומנהיג באופן שניטלת הבחירה מבני האדם עי"ש.

והנה הגם שברצות השי"ת ישתנה הטבע, ואם יבקש אדם ע"ז יתכן שתקובל תפילתו ותתמלא בקשתו, מ"מ לא נכון הדבר לעשות כן ולהטריח כלפי שמיא אפילו לצרכי גבוה, וכמו שהאריכו בזה לגבי הרחמן הוא יעשה לנו ניסים. ברם התינה כשיתכן להיות הדבר בדרך הטבע גרידא, אבל דבר שבלאו הכי אינו באפשרות להיות כי אם שלא כדרך הטבע, וממילא צריכים לבקש מהקב"ה שיתנהג עמנו בהנהגה של למעלה מדרך הטבע, שוב אין כל נפק"מ כלפי שמיא אם היא באופן כזה שלא כדרך הטבע או באופן אחר שלא כדרך הטבע, ושרי לבקש אפילו שיטלו ממנו לגמרי את הבחירה ויתנהגו עמו שלא כדרך הטבע.

והנה (סוכה נב, א) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ובמסכת קידושין (א, ב) הגירסא מתחדש עליו בכל יום, ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו, שנאמר ה' לא יעזבנו בידו, נמצא שבלא"ה זקוק האדם לעזר מגבוה שיוכל לנצח את יצרו הרע המבקש להמיתו, וא"כ הרי זה כמי שהותנה הדבר משעת קבלת התורה שמן השמים יסייעו למי שירצה לבחור בטוב.

יערוף כמטר לקחי תול כטל אמרתי כשעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב, כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו.

וצ"ב המשך הכתובים, דמלשון הכתוב משמע שהוא נתינת טעם על הנאמר קודם לכן, ומה נתינת טעם יש בזה. תו יל"ד במה שפתח כי שם הוי' אקרא וסיים הבו גודל לאלקינו, הול"ל כי שם אלקינו אקרא וגו'.

לבקש רחמים לביטול יצר הרע

הנראה דהנה יש להבין הבקשה שאומרים בברכות השחר וכפה את יצרנו להשתעבד לך, וברכת אהבה רבה וכו' כן תחננו ותלמדנו וכו' לשמור ולעשות ולקיים וכו', האיד שייך לבקש על זאת, הלא הבחירה נתונה ביד האדם לבחור בטוב או ברע, הכי יכריחו מן השמים את מי שאינו רוצה מעצמו ללמוד, שילמוד? וכבר העירו כן במפרשים.

אך עלה בדעתי דהגם שכלל נקוט הוא שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג, א) אמנם אין למדין מן הכללות, שהרי בודאי השי"ת הוא כל יכול, וכשם שביכולתו לפתוח את פי האתון ושהגורל ידבר וכדו', כך גם יכול הוא להשפיע על האדם יראת שמים במדה גדושה.

ומ"ש הכל בידי שמים וכו', היינו שכפי סדר טבעו של עולם אין נוטלים את הבחירה מן האדם, אמנם כבר כתב זק"ק בדברי חיים

לשאוף לגדולות ולהתפלל ע"ז

כי מבלעדי העזר מקודש לא היה אדם מסוגל אפילו ללמוד משנה אחת, וכמו שרואים בעליל שמיד כשרוצים לפתוח הגמרא ללמוד בה תיכף מתחיל היצר להערים מכשולים ומניעות שונות וזקוקים לסייעתא דשמיא מרובה שיוכלו לעמוד בפניו, וכיון שכן, מאי נפק"מ כלפי שמיא אם העזר והסיוע הוא רב או מועט.

וכיון שהותרה, הותרה לבקש מהשי"ת שיהיה הנער צדיק גדול ותלמיד חכם, ויגדל להיות כהגאון מוילנא זי"ע וכדו', שזו צריכה להיות שאיפת כל אדם, ואותם הנערים ואברכים הסבורים שהם אינם מסוגלים להיות גדולי ישראל שוגים משגה גדול, כי כל יהודי צריך להשתוקק ולומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב (תדבא"ר פרק כ"א), דממנ"פ בלי סייעתא דשמיא יהא כגויי הארץ, וכיון שכבר נזקק שיעזרנו השי"ת שיהא כמו שהוא, א"כ ביד השי"ת לעזור לו שיגיעו מעשיו למעשי אברהם יצחק ויעקב.

תורה לשמה – לבקש רחמים ע"ז

נבוא לביאור הכתוב בהקדם מאמר הגמ' (תענית ז, א) תניא היה רבי בנאה אומר כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים וכו', וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות, שנאמר יערף כמטר לקחי, ואין עריפה אלא הריגה שנאמר (דברים כא) וערפו שם את העגלה בנחל.

ובאמת קשה מאד לאדם ללמוד תורה לשמה בלתי לה' לבדו מבלי לצפות לקבל כבוד

ושכר לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, וזו מדריגה נפלאה ביותר, ואשר על כן התירו חכז"ל (פסחים ג, ב) שלעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, אך אם מבקשים רחמים מהשי"ת שיהא בעוזרנו שנוכל ללמוד רק לשמו ית', בודאי יכולים לזכות לזה.

ביאור הכתוב

זה שאמר משרע"ה יערוף כמטר לקחי, ודרז"ל מזה שכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות כנ"ל, וכמ"ש דכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא (ברכות יז, א), והרי לימוד לשמה היא מדריגה נשגבה, וכיצד יוכל האדם להגיע לידי כך שיהא בכלל כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים?

לזה אמר משרע"ה כי שם הוי" אקרא, דהיינו כמ"ש בתרגום יוב"ע ובספורנו שהוא לשון תפילה ע"ש, וגם הזכיר שם הוי"ה, כי כתבו המפרשים דשם הוי" מורה על הנהגת המהוה כל ההוויות שלא כדרך הטבע, ושם אלקים מורה על הנהגה בדרך הטבע, דאלקים בגימ' הטבע.

וז"ש שאני אתפלל ואבקש ממהוה כל ההוויות, שיעשה עמנו נסים שלא כדרך הטבע. ומה אבקש מנורא עלילה? הבו גודל לאלוקינו, שאתם תוכלו לעבדו בלתי לה' לבדו, ואף שהוא דבר שלא כדרך הטבע, מ"מ כשאבקש משם הוי" המורה על הנהגה הנסיית, יוכל להיות הבו גודל לאלוקינו, שתלמדו בלתי לה' לבדו.

בסעודת ברית מילה פרשת האיזנו תשמ"ג

יום הכיפורים

איך יערב לנו אכול ושתו

צדיקים שנאו את גופם

מה גם האיש הירא את דבר ה' שהוא ממארי דחושבנא, ועכשיו הזמן גרמא לחשוב חשבונו של עולם ולפשפש במעשיו, שמרוב מרירות וחרטה על מעשיו נפשו סולדת מכל עניני גשמיות.

ועובדא הוה בתלמידי הבעש"ט הקדוש, אחרי ששמעו פעם מפה קדשו תוכחת חיים ודברי מוסר, הלכו אחר כך בענות קדשם ולקחו עשב הנקרא בריעכ"ץ (שצורב את הבשר בנגיעתו) ולבשו אותו על כל גופם לשם סיגוף.

ובבוא יום הקדוש והאדם מתחיל לפשפש במעשיו ונוכר איך שמרד נגד מלכי מלכים הקב"ה, הוא מגיע למצב שאינו סובל את גופו שהכשיל אותו בכל כך חטאים.

וידוע מרבה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע שהיה אומר בשפלות רוחו, גוף גוף שנאתי עצומה עליך מתי כבר אראה בך נקמה, כשתשכב בקבר והנמלים יאכלו אותך או אז אראה בנקמתך.

האכילה והתענית – לעשות רצונו ית'

מחמת כל זה לא היה אדם מיישראל מכניס אוכל לפיו ביום זה, לולי שנצטוה במצות התורה לאכול ולשתות בתשיעי.

ולזה מרמזים גם במנהג אכילת קרעפל"ך, שבעצם אינו רוצה לאכול ואף מתבייש

בפסוק (ויקרא כג, לב) ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב, ובגמרא (ברכות ח' ע"ב) וכי בתשעה מתענין והלא בעשרה מתענין, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי.

ועדיין צ"ב שאם מצות התורה לאכול ולשתות בתשיעי למה הוציאה הכתוב בלשון עינוי, גם דקדקו המפרשים באורז"ל תשיעי ועשירי דהרי בעשירי בלא"ה הוא מתענה.

מפחד הדין נפשנו קצה באכילה

ויבואר דהנה בבוא יום הקדוש והנורא כי הוא נורא ואיום, נופל אימה ופחד על כל אדם מיישראל, ואף אדם פשוט בהתבוננו כי ביום צום כפור יחתמון כמה יעברון וכמה יבראון וכו', ומי יודע מה יעלה בדינו ובדין בני משפחתו, הרי מתוך כך נפשו קצה באכילה ושתיה.

מש"ל לאדם שעליו לעמוד למשפט בדיני נפשות וחיו תלויים בפי השופט אם יזכה ויחיה או ידונה למיתתו, שבודאי לא יערב אוכל לפיו ביום זה. ועל אחת כמה וכמה כשצריכים לעמוד לדין בפני מלך מלכי המלכים מלך קדוש ונורא א' רם ונשא, אשר מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין לפקוד על צבא מרום בדין כי לא יזכו בעיניך בדין, בודאי שהאדם אין לו תאוה לאכילה בעשרת ימי תשובה, ובפרט בערב יזה"כ הזה.

נפשו בתשעה לחדש מרוב מרירות הלב, ועצם הדבר שהוא מאכיל את גופו נחשב לו לצער ועינוי, ובכל זאת הוא מקיים מצות התורה לאכול ולשתות בתשיעי, ומזה יש גילוי דעת גם על צום יום הכפורים שאינה אלא למען קיום מצותו ית"ש, ובכן מעלה עליו הכתוב כאילו התענה **תשיעי ועשירי** כדת לעשות.

כך יעזרנו השי"ת שנוכל לקיים חמשת העינויים כראוי וכנכון, וניחתם לשנת גאולה וישועה בב"א.

בשוה"ט עיוה"כ תשכ"ו

לאכול בשר ביום כזה, והוא מכסה את הבשר בעיסה ואוכל אותה כמצווה ועומד בגזירת המלך.

וזאת לאשר ה' חפץ למען צדקו שיקיימו ישראל מצות היום בעינוי לשם מצות הבורא דייקא, ולא מתוך שממאסים במאכל ומשתה, ולזה ציוה להרבות באכילת בשר ודגים בערב יוה"כ שבזה יתברר כוונתם הרצויה לעשות רצון קונם בתענית של יום העשירי.

וזוה שרמזו הכתוב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש, שהאדם ברצונו היה מעדיף לענות

לְקַבֵּל עוֹלַת הַתּוֹרָה וְשִׁמִּירַת הָעֵינָיִם וְהַמַּחֲשָׁבָה

שהיא לא תצלה בחר לעצמו דרך חדש לרמאות ולסמא להגיד על עבירה שהיא מצוה ועל צביעתו זאת הוא מחייב אתה"ק.

ובעוה"ר בדורנו זה עלתה לו הצלחה יתירה בדרכו זו, כי עם הארצות ירדה לעולם ובפרט בלימוד הלכה למעשה רבה העזובה ומתירים איסורים ומחדשים מצוות חדשות, מהפכים מצוות לעבירות ועבירות למצוות, וישראל קדושים מוסרים נפשם ומאודם לקיים מצוות השי"ת ומעלים חרס בידם, והדברים ידועים.

וסהדי במרומים שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא אני דורש, אלא לכבוד שמים וכבוד ההלכה הנדרסת ומסולפת בריש גלי, וגלוי וידוע

כשפותחים ארון הקודש ומוציאים הס"ת בליל יום הקדוש המנהג לומר הפסוק אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. וזקה"ק הישמח משה זי"ע הוסיף הפסוק פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך.

היצה"ר מהפך עבירות למצוות

נראה לבאר ע"פ מה דאיתא מהבעש"ט זי"ע (מובא בבן פורת יוסף עמוד קכ"ז) בביאור הגמ' שוחט משום מאי מחייב משום צובע וכיו"ש שהכוונה על שוחט דעלמא הוא היצה"ר שמחטיא האנשים ומאבדם מחיים נצחיים, משום מאי מחייב הא לכך נוצר להסית בני אדם ולפתותם לחטוא, ומתרץ משום צובע שמשימתו היא רק להתגרות באדם שיעבור את פי ה' אבל משראה

ישתטה להחליף דברי תורה בתאות בצע כסף הטמא.

מניעת הלימוד – החטא הידוע ר"ל

וייש לדעת שהמניעה העיקרית ללימוד התורה היא החטא הידוע רח"ל, שהיא הגורמת לאדם עייפות בזמן שבא ללמוד שיפלו חבלי שנה על עיניו שלא שמר אותם מראות ברע, ולכן קודם קבלת עול תורה חייב כל אחד לקבל על עצמו ליזהר בשמירת העינים.

והתשובה על חטא זה נרמז גם בלשון הכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם, כל רומז למדת יסוד כנודע (עיין זוהר ח"ג דף ש"ב ע"א), לפני הוי' מהוה כל ההויות, תטהרו, מעון זה שגורם להשחתת הויות העולם.

פגם העינים גורם פילוף הדעת

וידוע מפי ספרים וסופרים שעל ידי שפוגמים בקדושת הראייה והמחשבה, מסתלפת דעתו ותועה מדרך האמת, ואינו יכול לראות את ההלכה לאמיתה של תורה.

לזה המנהג לומר, אור זרוע לצדיק דא נוטר ברית צדיק יסוד עולם, ולישרי לב שמחה שיש להם לב ישר ולא לב חומד רח"ל, כי אז היצה"ר משתלט עליו לגמרי להכשילו.

וזקה"ק בעל ישמח משה זי"ע נהג להוסיף הפסוק פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך, רצ"ל שאני בוכה על שירדו עיני מקדושתם שפגמתי בקדושת העינים וזה גרם על לא שמרו תורתך, ע"ז אנו מתודים כשמוציאים הספר תורה ומקבלים על עצמינו להיטיב מעללינו ליזהר באזהרת ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי

להשי"ת שאין בלבי שום טינא ומעמקי הלב אני מאחל לכל אחד ואחד מישראל שנה טובה ומתוקה, ורחמים על הנתעים מעצת הס"מ, ועל ראשו מוטלת כל האשמה וצריכים להעמידו לדין על זה שהוא מתגרה ביהודים ואומללים אשר אחר כל כך נודדים וטלטולים גולה אחר גולה עודם חפצים ומשתוקקים לקיים מצוות השי"ת.

סיבת המכשלה – חסרון לימוד התורה

ועלינו לדעת ששורש סיבת המכשול היא מה שמסתמכים להלכה על ספרי אחרונים שבאחרונים וקיצורים שונים, ולא משתדלים לברר מתוך הגמרא שו"ע ופוסקים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא לאמיתה של תורה.

לזה כשפותחים את ארון הקודש נבקש מחילה וסליחה מן התורה הקדושה על שבטלנו הימנה, ונקבל על עצמינו להיטיב דרכנו ולהתמיד בלימוד התורה ביתר שאת, כשנוציא את הס"ת יגש כל אחד בבושת פנים לבקש סליחה, ויקבל על עצמו קבלה גמורה בלב לקבוע שיעור בגפ"ת ערב ובוקר בכל יום תמיד, ובזה נוכל לבא לפני המלך ולחלות פניו אבינו מלכנו פתח שערי שמים לתפלתינו.

וייש לכל אחד להתבונן איך אבא אל המלך בזמן שבמשך כל השנה לא פתחתי אותה ולא הסתכלתי בדברי תורה, ולעת כזאת אין לנו עצה אחרת אלא לקבל עלינו שמהיום והלאה לא יעבור עלינו יום בלי לימוד גמרא ותוספת.

ובפרט מי שזכה לטעום טעם ידיעת התורה ושמחת התרת הספיקות, איך שיקרה היא מפנינים ומתוקה מדבש ונופת צופים, כיצד

עיניכם, ולבקש מהשי"ת והאר עינינו בתורתך עינינו בתורתך, שיהא לישרי לב שמחה בפקודי ה' ודבק לבנו במצותך, והאר עינינו במצותיך ודבק

לכנו בתורתך, שיהא לישרי לב שמחה בפקודי ה' ישרים משמחי לב.

מוצאי יום הכיפורים

גודל השמחה שקיימנו מצות היום

מבואר בש"ס (קידושין טו:) אי ס"ד שכר מצוה בהאי עלמא אמאי לא אגין מצות עליה כי היכא דלא ליתי לידי הרהור עיי"ש. חזינן מזה דאם שכר מצוה בהאי עלמא איכא, אגוני מגני שלא יבא לידי חטא.

ונראה לומר דאף למסקנא שישכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מ"מ שכר על השמחה במצוות איכא.

שמחת מוצאי יו"כ מגין מחטא

והנה לפני יום כפור היה כל אחד חושש ודואג אודות התענית הקשה ושאר העינויים, שמא ח"ו יאחזנו בולמוס ולא יוכל להשלים התענית, ואחר שעזר השי"ת ויצאנו מן הקודש בשלום כל אחד שיש ושמה ונותן שבח והודיה להשי"ת שזיכהו לקיים מצות היום.

ולזה כיון שבין יוה"כ לסוכות אדם מישראל שרוי בשמחה על שזכה לקיים מצוות יוה"כ, נשמר הוא מן החטא בימים אלו בשכר שמחת

במדרש (הובא בטור וב"י סי' תרכ"ד) שבמוצאי יום כפור בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך.

בתנחומא פרשת אמור, ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי ראשון הוא, והלא ט"ו הוא, אלא ראשון לחשבון עוונות.

וביאר בשל"ה כיון שבימים אלו עסוקים במצוות סוכה ואתרוג ואין פנאי לחטוא. וצ"ב שהרי הרבה עבירות יש שיכולים לעבור עליהם בין רגע לחבירתה, וכגון אכילת בשר שלא נוקר החלב כדת וכדו.

שכר "שמחה" יש בהאי עלמא

והנראה דאיתא מהבעש"ט שהנשמה אמרה לו שזכה למדריגותיו לפי שהיה תמיד שמח בקיום המצות, וכמאה"כ (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת את ה"א בשמחה.

האלקים את מעשיך, והא ראייה שסייע בידך לקיים חובת היום, ואלמלא שמעשיך רצויים היו מכשילים אותך בהפרעות שונות, וכמ"ש (סוכה כח) משלו משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו ואמר לו אי אפשר בשימושך.

בזכות השמחה נתברך בשפע

בזה יל"פ בנוסח פיוט המבדיל מהאריה"ק, שובו לכם לאהליכם ובראשיכם אלקיכם, היינו שרצה את מעשיכם, יהללו שמו במחול בשמחה של מצוה, ובשכר זאת זרענו וכספנו ירבה כחול, דשכר שמחה של מצוה איכא בהאי עלמא, שיתן השי"ת זרע של קיימא לאלו הצריכים וכסף ועושר וכל מה שצריכים ינתן להם.

צדיקים נהגו לאחל "זאלסט האבען אלץ גוט'ס אויסגיבעטן", ובפשטות הכוונה על רוחניות וכמ"ש (ברכות ה) אין טוב אלא תורה, אך י"ל שאחר יוד"כ שבנ"י שמחים בשמחה של מצוה אז הכל בכלל טוב, שיקבלו גשמיות וכל טוב.

בשוה"ט מוצאי יוה"כ פ' תשמ"ג

המצוות, ולכך חג הסוכות ראשון הוא לחשבון עוונות.

השמחה שיכולנו לצום

מובא על החתם סופר זי"ע, שישאלוהו פעם תלמידיו מדוע פסק מלחבר שירים כדרכו בקדש בימי צעירותו, והשיבם: בצעירותי לא היו לי ביטולים מתורה ועבודה, וכשעבר עלי יוה"כ פ' ופשפשתי ולא מצאתי בי חטא, יקד לבי בקרבי לכתוב שיר להשי"ת, כעת שאני טרוד ברבנות ואיני יכול לעסוק בתורה כחפץ לבבי, מה לי לחבר שירים.

אמנם אנחנו לא זכינו להיות במדרגה זו, אבל הרי לפי רוב חטאינו ראוי היה שיקויים בנו הבא לטמא פותחין לו (יומא לח) שלא נוכל לצום ולקיים חובת העינוי כדת וכדין, וכשעזר השי"ת וניצחנו את הבעל דבר, שלמרות תשות כחינו והיסורים צמנו וקיימנו מצות היום, הננו רוקדים מלאי שמחה ותודה להשי"ת.

זוה המכוון בהכרזת הבת קול, לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינק כי כבר רצה

התוכן:

ראש השנה

תשובה גמורה - שלא ישוב לזה החטא לעולם

תשובה אמיתית - כשהתנהגותו משתנית / לשוב על התשובה שאינה כראוי / מנהג טשערנאוויץ / כשמחזיקים בתשובתם השטן מתערבב / גם כשעברה ר"ה יחזיק בתומו / יהלכון - להמשיך ללכת

אף על פי שיתמהמה אחכה לו

הגאולה - בזכות הצפיה לישועת ה' / אין ישראל חוגרים כלי קרב / הבטחון בחיל ופעולות - הגורם לצרות / מעיקרי האמונה במשיח - לא לעשות פעולות טבעיות / עיננו לך תלויות

האזינו

בקשת רחמים על תורה ויראת שמים

לבקש רחמים לביטול יצר הרע / לשאוף לגדולות ולהתפלל ע"ז / תורה לשמה - לבקש רחמים ע"ז / ביאור הכתוב

יום הכיפורים

איך יערב לנו אכול ושתו

מפחד הדין נפשנו קצה באכילה / צדיקים שנאו את גופם / האכילה והתענית - לעשות רצונו
ית'

לקבל עול התורה ושמירת העינים והמחשבה

היצה"ר מהפך עבירות למצוות / סיבת המכשלה - חסרון לימוד התורה / מניעת הלימוד -
החטא הידוע ר"ל / פגם העינים גורם סילוף הדעת

מוצאי יום הכיפורים

גודל השמחה שקיימנו מצות היום

שכר "שמחה" יש בהאי עלמא / שמחת מוצאי יו"כ מגין מחטא / השמחה שיכולנו לצום /
בזכות השמחה נתברך בשפע

